

NYHETSBRÄV 2:2005

(Publicerat 2005-04-24)

I. Konservativa påvar, dolda avgudar och andlig längtan

Så har det då proklamerats: Habemus papam – vi har en påve. Jag är inte katolik och är därför inte berörd som kyrkomedlem, men jag har likväl följt det mediala skådespelet tämligen noggrant via kabel-TV:s frikostiga täckning. Och dessutom har jag läst diverse tidningsartiklar. Det som framför allt har slagit mig är att täckningen av påveskiftet – från Johannes Paulus II:s döende i ett slags medialt förstorat ultrarapid, via begravning och nu slutförd konklav – på ett för mig närmast plågsamt sätt illustrerar en blind fläck i vår politiskt och filosofiskt korrekta tidsanda.

Det började med utvärderingen av Johannes Paulus II:s pontifikat. Som alltid är det i samband med dödsfall brukligt att lyfta fram det positiva med en livsgärning. Jag hade följaktligen inte förväntat mig att påvens begravning skulle utvecklas som den högst originella begravningen i början på filmen *Jägarna* där den döde fadern till de båda bröderna som spelades av Rolf Lassgård och Lennart Jähkel karaktäriserades som ”en riktig skitstövel”. Och så blev det inte heller. I olika dödsrunor och betraktelser betonades i synnerhet påvens insatser för att tända den gnista av frihetslängtan som slutade med Sovjetunionens, ja hela östblockets upplösning.

Han fick också starka erkännanden för sina insatser på ekumenikens område. Särskilt i förhållande till judar och muslimer. Det historiskt unika med denna hans insats var på ett ytligt men ändå symbolladdat plan att han var den förste påven som satte sin fot både i en synagoga och en moské. Men det mest betydelsefulla var att han i båda dessa sammanhang bad oförbehållsamt om förlåtelse för begångna oförrätter.

Hans hållning i synnerhet till judendomen formades säkerligen i hans ungdom då han blev åsyna vittne till det krigiska och antisemitiska vansinne som Hitlers hejdukar lät skölja in över hans polska fädernesland. På CNN råkade jag av en tillfällighet höra en rörande historia från krigsslutet om påven. En judisk kvinna berättade att när kriget upphört och hon fick lämna koncentrationslägret där hon befann sig – hon var då 14 år – var hon så svag att hon inte orkade gå. En ung man hade då kommit fram till henne och pratat med henne. Och efter ett tag hade han kommit tillbaka med te och bröd. Förhoppningen var att näringen skulle ge henne kraft att gå dit hon ville. Men det hjälpte inte. Ynglingen ifråga löste då problemet genom att helt resolut bära flickan till det ställe dit hon ville komma. Under denna promenad frågade också flickan vad hennes välgörare hette. Karol Woytyla blev svaret. Ett namn som hon aldrig skulle glömma.

Nästa gång denna kvinna fick se och höra sin hjälpare var när han klev ut på Vatikanens balkong som Johannes Paulus II. Förmodligen bodde hon då i Israel, annars hade hon rimligen kunnat följa hans polska kyrkokarriär. Föga överraskande blev hon starkt berörd, och skrev ett fyrasidigt brev på polska till honom. Hon blev inbjuden till Vatikanen och hade tydligen träffat honom ytterligare en gång.

I vilket fall som helst uppskattades Johannes Paulus ekumeniska insatser i hög grad av representanter för andra religioner, och ett flertal av dem var närvarande på hans begravning och han blev också uppenbarligen föremål för förböner bland både judar och muslimer. Ett faktum som fick den annars så måttfulle Marciej Zaremba att utbrista i en DN-artikel: ”Jag är kanske naiv, men tror att de gemensamma judisk-muslimsk-kristna bönerna för hans själ som ägde rum i Mellanöstern var ett större steg för mänskligheten än trampandet på månen den där gången.” (Zarembas mycket insiktsfulla påveartikel kan läsas i sin helhet på www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=1058&a=399564&previousRenderType=1)

Johannes Paulus II fick också plus i kanten för sitt motstånd mot dödsstraff och mot Irakkriget. Och i en del kretsar uppskattades dessutom hans kritik mot de stora ekonomiska orättvisorna i vår värld. Men eftersom denna kritik var en del av den katolska socialläran och därmed förenad med en kritik av hela den västerländska sekulariserade och materialistiska livsformen som var lika skarp som den som påven en gång riktade mot kommunismen hade de flesta svårt att se honom som en verkligt s.k. progressiv kraft.

Men frågan är om inte minuskontots poster ändå fått den mest framträdande positionen i de eftermälen som den stora allmänheten serverats av media. Påven har konsekvent framställts som en reaktionär gammal stöt, även om just detta begrepp inte använts. Hans moralsyn har framställts som fullständigt otidsenlig och alla självutnämnda strateger å katolska kyrkans vägnar har gett rådet att om kyrkan är mån om sin framtid och framgång så bör den skyndsamt anpassa sig till rådande politiskt korrekta moraluppfattningar.

Kvinnosynen beskrivs som hörande till en annan tid. Den negativa hållningen till skilsmässor framställs som löjeväckande omodern, och att vara negativ till preventivmedel i en tid då säkert sex är ett effektivt sätt att hindra HIV-spridning beskrivs i ordalag som leder associationerna till mordisk grymhet i religionens namn. Viss förståelse för åtminstone aspekter av katolsk kritik mot genforsknigen kan skönjas, men motståndet mot abort, dvs. kvinnans rätt att bestämma över sin egen kropp har attackerats hårt och skoningslöst. Det ses strängt taget som en kränkning av en mänsklig rättighet. Kritiken av homosexualiteten och vägran att viga personer av samma kön till äkta makar ger bränsle till beskrivningar av Johannes Paulus som en homofob underblåsare av diskriminering och som en svikare av det kärleksbud han påstod sig verka för.

Det som beskrivs som påvens och kyrkans blindhet på det sexual- och kvinnopolitiska området följs så upp med stark kritik av dess totala oförståelse för kravet på kvinnliga präster och på befrielse från celibatkravet för prästerna. Och därför ses det som inget mer än logiskt att kyrkan som ”tack” för sin omoderna och bakåtsträvande hållning fått hantera sina sexuellt frustrerade prästers pedofila övningar i medialt högexponerade amerikanska skadeståndsrättegångar.

Det från mitt perspektiv intressanta med denna form av utvärdering av påvens livsgärning kombinerad med rekommendationer om vilka hållningar kyrkan borde inta och hur den borde agera internt och externt är att de fullständigt

bortser från det grundläggande anspråk som ligger bakom den katolska positionen. Utvärderingarna av påven och kyrkan följer samma mall som om den gällde t.ex. ett politiskt parti eller någon annan opinionsbildande sammanslutning som vill stärka sin popularitet genom att vända sig till allmänheten med en uppsättning åsikter som speglar och artikulerar vad samma allmänhet helst vill höra.

Men kyrkan anser sig förstås inte delta i någon popularitetstävling. Anspråket är i själva verket att kyrkan förkunnar sanningen, den objektiva och absoluta sanningen. En sanning som uppenbarats av Jesus Kristus. Ett anspråk av detta slag framstår för eliten i vår sekulariserade och modernt vetenskapliga tid som grundlöst i sin löjeväckande och reaktionära trosvisshet. Ett anspråk som faller på sin egen orimlighet. Absoluta sanningar väcker ingen respekt i ett numera postmodernt tankeklimat. Absoluta sanningar hävdas vara inget annat än relativa sanningar upphöjda till absoluta av om sin egen inskränkthet omedvetna personer och institutioner.

Eftersom denna invändning förefaller tungt vägande måste jag orda en smula om den innan jag fortsätter försöken att beskriva hur jag uppfattar den katolska kyrkans syn på sin förkunnelses natur.

Till en början vill jag då säga att den moderna standardhållningen till föreställningen om absoluta sanningar är att denna föreställning är antikverad platonsk idealism, en metafysisk fantasi utan grund i verkligheten. Ett sätt att mera konkret illustrera den moderna hållningen i förhållande till en i hög grad kyrklig föreställning är att säga att en modern tänkare anser att Gud självklart inte existerar. Däremot brukar man säga att såväl medvetandet som sanningen är språkligt strukturerad och det innebär att den moderne tänkaren förstås vet att det förekommer en massa prat om och tänkande kring Gud. Men detta har inte med frågan om hans existens att göra. Alla dessa inomspråkliga övningar betraktas som fiktioner utan reell existens, men naturligtvis med betydelse som fiktioner. Om många tror på fiktionerna blir de ju i viss mening verkligare än om så inte vore fallet, och tron på dem får naturligtvis konkreta konsekvenser genom att den påverkar hur folk handlar. Men den moderna ståndpunkten är och förblir att ”fiktionerna” inte är knutna till bakomliggande mer eller mindre välartikulerade absoluta realiteter eller sanningar.

Vi människor kan alltså tro hur mycket som helst på Gud, och prata om honom eller henne eller hur vi nu föreställer oss vederbörande på det mest invecklade, fanatiska eller enfaldiga vis, och använda vår tro till att motivera och rättfärdiga strängt taget vilka handlingar som helst. Men detta är inte ett tecken på att Gud finns eller att vi är på väg att frammana Guds existens genom vårt ivriga fantiserande. Gud finns bara som språklig fiktion eller fantasi.

Till den moderna standardhållningen hör emellertid motsägelsefullt nog föreställningen att det förhåller sig annorlunda inom vetenskapens domäner, i synnerhet då inom naturvetenskapen. Där produceras verklig kunskap, vetenskapliga sanningar som inte bara är språkliga fiktioner utan verkliga, i all rimlig mening absoluta, sanningar. Visserligen har på senare tid starkt postmodernt inriktade tänkare försökt relativisera även den naturvetenskapliga

kunskapsproduktionen genom att dra in den i människans allmänna fiktionsskapande verksamhet, men framgången har inte varit särskilt påtaglig. I den moderna föreställningsvärlden försvarar alltså naturvetenskapen sin position som producent av sanningar om den tillvaro i vilken vi befinner oss.

Denna syn på naturvetenskapen speglar en historisk utveckling som brukar beskrivas som striden mellan tro och vetande. Och i det allmänna medvetandet avgick vetandet med segern i denna strid. Min ståndpunkt i denna fråga är emellertid att vetandets seger är en illusion. Efter århundraden av kristet trosraseri lät vi oss så till den grad förhäxas av de vetenskapliga framstegen att vi inte observerade att vetenskapen inte bara fungerade som en producent av sanningar om den tillvaro i vilken vi existerar utan att dess företrädare också iklädde den religionens roll genom att proklamera en metafysisk verklighetsuppfattning som överklighetsförklarade den religiösa verklighetsuppfattningen och kamouflerade sin egen metafysiskhet genom påståendet att verklighetsuppfattningen ifråga var uppbyggd av solida vetenskapliga fakta. Anspråket är alltså att den moderna med vetenskaplig kunskap sammanhängande verklighetsuppfattningen är ett uttryck för vetande och inte för tro i betydelsen tilltro till fiktioner utan verklighetsgrund som den religiösa verklighetsuppfattningen påstås vara.

Men om man skrapar aldrig så lite på ytan visar det sig att den moderna verklighetsuppfattningen byggts upp genom att vetandets företrädare har lekt blindbock med sig själva och smugglat in sina förträngda och förnekade trosuppfattningar i sina förment fullständigt fakta- och vetandebaserade ståndpunkter. Så har man t.ex. genom historien laddat en eller annan mekanisk mekanism med samma förmågor som tidigare tillskrevs den allsmäktige skaparguden. Man började med atomerna, och för tillfället är generna och de s.k. strängarna mest populära som skapargudssubstitut, även om de s.k. dissipativa strukturerna, som antas spela en viktig roll i det som kallas självorganiserande system, också har sina tillskyndare. Och över alltihop svävar den verkliga räddaren i den metafysiska materialismens nöd: Slumpen.

Det anses alltså vara vetenskapligt, dvs. faktagrundat, att påstå att tillvaron är en slumpmässigt ihopkommen naturlagsstyrd materiekombination ur vilken vi själva framträtt som slumpmässiga produkter av en lika slumpmässigt uppkommen men naturlagsstyrd evolution. Denna slumpmässiga tillvaro inklusive vår egen kortvariga och av slumpmässiga orsaker dessutom medvetet självreflekterande existens har alls ingen högre mening än den vi själva kan koka ihop på basis av våra egna begär.

I osminkade ordalag är alltså budskapet till människan i detta den slumpmässiga materialistiska meningslöshetens värld att eftersom ditt liv saknar högre mening än den som framträder ur den konkurrens om livsutrymmet som är en följd av den slumpmässigt uppkomna evolutionens obarmhärtiga och naturlagsstyrda gång så måste du restlöst bejaka evolutionens krav på dig. Det viktiga är alltså genspridning. Det gäller alltså att grovt uttryckt ”knulla runt för brinnande livet”, därutöver att värna avkomman med list och kraft och slutligen kan man på eventuell överbliven tid ägna sig åt övriga sinnliga fröjder medan ens slumpmässiga existens ännu inte upphört i den stora tystnaden och mörkret.

Eftersom denna s.k. vetenskapligt grundade verklighetsuppfattning framstår som synnerligen torftig klarar den sig inte själv i kampen om de mänskliga själarna utan den har gjorts mera attraktiv genom att svepas in i humanismens mantel. Humanismen som historiskt sett är ett slags avkristning av kristendomen, har i nutida retorisk praktik utvecklats till ett kodord som det står var och en fritt att ladda med vad helst som man själv bedömer som politiskt och moraliskt korrekt eller gångbart. Dessutom har denna blandning av allmänna välmentheter och råbarkad materialistisk reduktionism och slump- och meningslöshetsdyrkan lierats med vår tids stora ledstjärna: Mammon, dvs. den ”gudom” som tillbeds när vi agerar hänsynslöst i trohet mot principen att den ekonomiska egennytta är det högsta av alla värden.

Detta är några av de ”trossatser” som döljer sig bakom den politiskt och moraliskt korrekta, som vetenskaplig och sant rationell och framsteginriktad beskrivna, verklighetsuppfattning som har makten över våra sinnen i dessa yttersta av dagar. Och när dagens rättrogna förespråkare av detta synsätts ofantliga överlägsenhet i jämförelse med religiöst eller andligt grundade verklighetsuppfattningar – till vilka i dagarna även folkhälsominister Morgan Johansson sällat sig i en grunt tänkt SvD-artikel (www.svd.se/dynamiskt/brannpunkt/did_9571377.asp) – så träder de fram som ett prästerskap i en dold kyrka. Sig själva ovetandes illustrerar de sanningen i den tyske sociologen Max Schelers tes att människan antingen tror på Gud eller på avgudar. Eller för att uttrycka det annorlunda: Vi människor tror alltid medvetet eller omedvetet på en eller annan gud, dvs. vi håller oss med föreställningar som vi behandlar som absoluta sanningar. Och dessa föreställningar använder vi för att motivera och rättfärdiga våra handlingar, vilka i sin tur skapar vår värld.

Därför är det ingen ”skitsak”, om uttrycket tillåts, vilka gudar vi bekänner oss till. Och ingen har insett det med större pregnans än den romerske poeten Vergilius som har sagt att ”vi formar vårt öde genom vårt val av gudar”, dvs. vårt val av metafysiska trossystem och världsbilder.

Det är måhända tacksamt att kritisera den katolska kyrkan. Men min poäng med dessa resonemang är att jag vill med största tydlighet få fram att när sekulariserat tänkande personer kritiserar kyrkans hållning från en underförstått modernare och vetenskapligt grundad föreställningsvärld är detta inte en strid mellan upplyst vetande och oupplyst tro. Detta är vår tids stora blinda fläck. Vi är lika troende som någonsin, även om vi låtsas som att vi inte är det.

Men låt mig nu försöka förtydliga hur jag uppfattar den katolska kyrkans syn på sin förkunnelsens natur. Jag har ju hittills bara sagt att dess anspråk är att förkunna den av Jesus Kristus uppenbarade objektiva och absoluta sanningen om vår tillvaro. Och detta är ett väl knapphändigt konstaterande.

Låt mig i stället säga som så att ur ett kristet perspektiv har hela den väldiga tillvaro – det som vi förmodar är vårt oändliga universum – som vi människor befinner oss i, framsprungit ur den urgrund som utgörs av Guds vilja, kärlek och intelligens. Varje någorlunda genomtänkt skapelset av kristen eller annan natur

menar alltså att tillvaron i dess absoluta helhet är omsluten och genomsyrad av ett medvetande som hänförs till en realitet som vi kallar Gud. Guds skapelseakt är i den största av skalor en motsvarighet till när vi själva gjuter in vår vilja, kärlek och intelligens i något projekt som vi har föreställt oss och önskar förverkliga.

Denna gudomliga skapelseordning kan så mycket förenklat beskrivas sönderfalla i två aspekter: den konkreta formens evolution och medvetandets evolution. Och dessa båda evolutioner är dels intimt sammanvävda och dels ”förstrukturerade” av de lagar som gäller inom respektive evolution. Med detta menar jag bara att formens evolution styrs av sina lagar eller naturlagar, och medvetandets evolution av sin motsvarighet till naturlagar.

Darwinismen är mänsklighetens för närvarande främsta försök att frilägga kunskap om den konkreta formens evolution på vår planet. Och även om det finns en hel del kunskap om olika evolutionsmekanismer är det för människorna höljt i dunkel vart evolutionen är på väg. Vi vet att den nuvarande mänskliga formen har sin evolutionära historia, men hur länge den i nuvarande form står oss bi vet vi inget om. Och vi kan inte heller bedöma de långsiktiga evolutionskonsekvenserna av våra nuvarande göranden och låtanden. Än mindre kan vi bedöma den evolution som troligen utspelas på kosmisk nivå i den fascinerande stjärne-, sol- och planetdans som vi försöker få grepp om genom kosmologiska studier. Vår jord kan måhända plötsligt erbjuda oss överraskningar som har att göra med dess evolution. Ja vem vet? En sak är dock klar. Vi, vår planet, vårt solsystem och kosmos som helhet är underkastade processer som fortsätter sin lagstyrda gång oavsett hur lite eller mycket vi förstår eller missförstår av dem.

När det gäller medvetandets evolution är det svårt för oss människor att greppa något annat än det mänskliga medvetandets evolution, och det är på detta område som olika religiösa eller andliga teorier och kunskapsanspråk främst är relevanta även om de kan ha relevans för de frågor som rör den subjektiva eller medvetandemässiga dimensionen av andra formers evolution. De allra flesta religiösa eller andliga system målar upp en vision av människans medvetandeutveckling, där målet är något slags medveten gemenskap eller delaktighet med den Gud som är tillvarons upphov. Att syftet med den mänskliga existensen är att leva så att detta mål blir verklighet.

Medvetandets evolution styrs alltså också av bestämda regler och lagar som vi människor är underkastade. Och det betyder att detta evolutionssystem också är ett lärsystem, dvs. det är genom brotten mot de regler och lagar som gäller som vi sakta men säkert får de lärdomar och insikter som krävs för att så småningom nå den insikt som gör oss medvetet delaktiga i Guds medvetande. I den kristna föreställningsvärlden brukar begreppet synd användas för att tydliggöra vilka handlingar eller hållningar som ökar avståndet från evolutionens mål, och i österländska andliga lärosystem talas det om karma, som alltså är de lagstyrda konsekvenserna av ens hållningar och handlingar. God karma minskar avståndet till utvecklingsmålet, dålig karma ökar avståndet men rymmer samtidigt potentiella viktiga insikter som i sin tur kan leda till god karma.

I den katolska läran, ja inom all kristenhet beskrivs denna medvetandets utvecklingsväg med begreppet att gå i Jesu efterföljd. Jesus är den store vägvisaren, den gode herden för alla får. ”Jag är vägen, sanningen och livet.” Och detta betyder att anspråket bakom den katolska läran är att den är en förkunnelse om vilka oföränderliga lagar och regler som gäller för den evolution som människan är inbegripen i. Och som man därför i upplyst egenintresse har anledning att försöka åtlyda.

Vi kan naturligtvis välja att strunta i dem därför att vi har fått för oss att de är omoderna, ovetenskapliga, allmänt trista, moraliserande och sippa intrång på vår personliga frihets heliga domäner och därför med korta avbrott för sömn och näringsintag i högsta gourmetklass t.ex. ägna hela vår tid åt intensiv bisexuell skörlevnad kombinerad med andra in på bara benen skinnande och oss själva grovt berikande och naturen förstörande ekonomiska manövrer.

Men oavsett vilka friheter vi anser oss kunna bevilja oss själva så menar den katolska kyrkan tillsammans med andra seriösa samfund och religioner att detta inte alls påverkar de lagar och regler som av Gud instiftats att gälla för människans medvetandeevolution. Lika lite som naturlagarna kan ändras efter folkomröstning, kan de lagar som människan är underkastad som en i moralisk och medvetenhetsmässig utveckling stadd varelse ändras efter historiska tillfälligheter och modeåsikter.

Om man förstår den katolska kyrkans konservatism i detta perspektiv blir den faktiskt jämförbar med den konservatism som finns när det gäller vetenskapligt fastslagna naturlagar, dvs. det hela har inte med konservatism att göra utan med sanning.

Det som är den stora och också den katolska kyrkan omfattande komplikationen i sammanhanget är att de absoluta sanningar som den säger sig förvalta i själva verket är utsägliga, dvs. bortom språket. Varje försök att uttrycka sanningarna ifråga i språkliga kategorier är dömt att innebära förvanskningar som öppnar för tolkningsstrider. Detta visar ju också det kristna budskapets historia med all önskvärd eller måhända icke önskvärd tydlighet.

Men om man har ett tillräckligt vitt perspektiv på de historiska processerna så är det inga svårigheter att förstå olika religioner som tillfälliga – om måhända av mångtusenårig varaktighet – språkliga gestaltningar av den absoluta sanningen. Gestaltningar som i samspel med sin tids mänsklighet är ett centralt stöd för den pågående medvetandeevolutionen.

Detta betyder att jag naturligtvis inte har framfört dessa tämligen komplicerade analyser för att kunna dra slutsatsen att den katolska kyrkans lära är höjd över varje kritik. Den centrala frågan är i stället hur relevant dess nuvarande gestaltning av den absoluta sanningen är för vår tids människor. Och om dess reella relevans är så låg att vi lever i en tid då en betydande omgestaltning av budskapet kan komma att krävas.

Detta är minsann inga lättbedömbara frågor. Jag har dock berört dem i de historiefilosofiska analyser som finns i mina böcker även om betoningen då i

huvudsak rört politiska och ekonomiska ting. Och jag skall inte heller fördjupa mig i dem i detta nyhetsbrev som är avsett att vara rimligt omfattande. Min ståndpunkt är emellertid att en djupgående omgestaltning är nödvändig. Att vi lever i en tid som ställer samma krav på genialitet i budskapsgestaltning som Paulus uppvisade när han kunde sätta den prägel på Jesu ursprungliga budskap som var avgörande för att det skulle få det genomgripande civilisationsskapande inflytande som det bevisligen fått.

Och den fråga som jag ställer mig är förstas om den nödvändiga omgestaltningskraften finns eller kan frigöras inom den nuvarande katolska kyrkan eller om den nye påven och kurian lider av ungefär samma grad av tillbakablickande stelhet som det sovjetiska kommunistpartiets centralkommitté gjorde inför de utmaningar som den ställdes inför.

Det intryck som skapas i media är förstas att det som nu väntar är fortsatt konservatism, som det kallas, dvs. stelbent fasthållande vid överspelade ståndpunkter. Att idén om en möjlig omgestaltning av paulinsk dignitet överhuvudtaget inte är eller kan komma på dagordningen.

Jag är dock inte så säker på detta. Och det beror delvis på det intryck jag fått av den nye påven Benedictus XVI. Jag hade tidigare en vag medieskapad bild av kardinal Ratzinger som en hårdför dogmpolis som i en annan tid gärna hade satt fyr på kättarbålen. Men när jag för första gången såg hans gestalt och hörde hans stämma som förrättare av Johannes Paulus begravning fick jag ett helt annat intryck. Hans röst bär för mig vittnesbörd om en högintelligent man med en blid, lätt skygg personlighet med stor och djup medkänsla.

Jag har emellertid inte läst hans böcker så jag vet inte hur han uttrycker sin syn på den katolska läran och sina uppfattningar om kyrkans roll och kallelse i vår mycket speciella tid. Det enda jag har läst är en internetpublicerad artikel med titeln *Europas andliga fundament* (www.newmaninstitut.nu/signum/jr904.htm). Artikeln bygger på ett föredrag som kardinal Ratzinger höll inför den italienska senaten 13 maj 2004. Denna artikel har imponerat djupt på mig. Inte så att jag delar dess ståndpunkter intill sista bokstaven, men den röjer enligt min mening en historiefilosofisk insiktsfullhet som stärker min känsla av hopp inför vad den nye påven kan komma att visa sig vara mäktig.

Men det som framför allt får mig att tro att vi närmar oss en era av stark andlig och religiös kreativitet är inte i första hand det hopp jag kan fästa vid att påven inte kommer att falla ur ramen när det blir skarpt läge, utan den djupa och under intensiv förstärkning varande leda och vända som finns inför den "avgudadyrkan" som vårt samhälle är en krävande och tydlig manifestation av. Jag har ju ovan beskrivit en del aspekter av den världsbild som vi genom vår livsform frambär allt mer betungande offer till som om den vore vår gud. Och det jag tycker mig märka är att hoppet om att den verkligen leder oss på den rätta väg som så ofta åberopas i den politiska standardretoriken är fullständigt skingrat.

Att eliten engagerar sig i de verbala piruetter som är avsedda att dölja en förkrossande villrådighet och tomhänthet är en sak. Men detta når inte den

hjärtats längtan som spirar hos allt fler människor. Min bedömning är att vi nu kommit så långt i vår kris att den inte längre kan hanteras eller tillfälligt mildras uteslutande med ett politiskt svar. Om jag lyssnar på vad de många människornas oartikulerade leda och vända uttrycker så hör jag ett djupt känt behov av ett trovärdigt svar på de klassiska existentiella frågorna, dvs. frågorna om människans, livets och tillvarons yttersta natur, mening och mål. Men än så länge är den spirande längtan efter dessa svar inte fullt medveten. Den finns bara som just en molande leda och vända som ännu inte fått sin tolkning.

Och hur länge det kommer att dröja innan det sker en radikal förändring på den punkten, dvs. innan människorna förstår vilka uttryckta frågor som egentligen finns bakom deras missmod och börjar söka trovärdiga svar och dessutom anpassar sin livsform efter dessa svar, vet inte jag. Kanske är tidpunkten nära, kanske är den det inte. Men en sak är säker, den dag som det sker kommer en kraft att utlösas som kommer att skaka vår nuvarande samhällsformation i grunden.

II. Hopp i orostider – en föreläsning på Hillesgården

Så var det då dags för ett nytt framträdande på den förnämliga anläggningen Hillesgården. I deras onsdagsserie håller jag en föreläsning 11 maj med titeln *Hopp i orostider*. Den börjar 19.00 och presenteras på följande sätt:

Vad skall man egentligen tro om vår tid? Miljöförstöringen hotar att slå över i klimatkatastrofer, de ekonomiska orättvisorna är skriande och situationen i Mellanöstern är mycket hotfull. Och här i gamla välskötta Sverige skakar välfärdsstaten i sina grundvalar. Men den ekonomiska och politiska eliten säger som alltid att vi är på rätt väg. Bara vi arbetar hårdare och effektivare så blir vi rikare, och då blir allt bra.

Många kanske inte vågar säga det, men allt fler känner i djupet av sitt hjärta att det här kan väl ändå inte hålla i längden.

Detta är frågor som Karl-Erik Edris har tänkt och skrivit kring i mer än 30 år, och ikväll kommer han att måla upp ett fascinerande historiskt perspektiv på vår situation. Ett perspektiv som också gör det lättare att se vad vi alla kan göra för att skapa en framtid värdig det bästa hos oss själva.

Information om praktiska ting som t.ex. biljettanskaffning och adress och bilväg till Hillesgården finns på hemsidan www.hillesgard.com

III. En briljant bok

Jag har i tidigare nyhetsbrev flera gånger uppmärksammat Jan Adriansons filosofiskt skarpsynta författarskap. Han har nyligen på eget förlag gett ut sin femte bok. Denna gång med titeln *Meningens källa*. På många sätt kan den läsas som en introduktion till Adriansons författarskap, och jag citerar här bokens baksidestext:

Att i vår tid av massiv materialism och manisk maskindyrkan ifrågasätta den vetenskapliga världsbildens grundvalar kan kanske te sig en smula patetiskt. De

flesta inom vetenskap och humaniora som inte har bländats av det materialistiska budskapet tycks också ha valt tystnaden.

Trots denna sorgliga situation, och trots att timmen verkar sen, är det enligt Jan Adrianson ändå inte för sent att blottlägga denna världsbilds livsfientliga konsekvenser – och inkonsekvenser – och därigenom visa att ett öppnare, ljusare och mera kärleksfullt alternativ är möjligt.

Med utgångspunkt från materialismens meningslöshetsdogm – att allt i en yttersta mening är meningslöst – tar författaren upp och diskuterar dessa konsekvenser på ett systematiskt och åskådligt sätt, något som i sin tur visar på möjligheten, och ytterst självklarheten, att livet i grunden är gott och meningsfullt. Också meningslöshetsdogmen kommer på så sätt att inkluderas i ett djupare meningssammanhang.

Ytterligare information om Jan Adriansons samtliga böcker finns på www.varldsbild.se/ram_adri.htm. Här kan böckerna köpas, men de finns också t.ex. på www.internetbokhandeln.se och www.bokus.com/se/

IV. En intressant konferens

Genom mitt goda samarbete med Göran Wiklund www.banbrytarna.se senast i samband med en konferens om ”Employer branding” arrangerad av MIL www.mil institute.se och *Social Venture Network Sweden* www.svneurope.com/countries/items.php?type_id=11&nav=1&country=se där min insats fick eftermälet – *Till slut gav Karl-Erik Edris ett mycket roligt, filosofiskt och uppskattat personligt perspektiv på dagen - vad hade vi lärt oss? Att ”bra visioner måste ha smultronmak”.* Och mycket mer – har jag fått information om en som det verkar mycket intressant konferens, *The Art of Good Business*. Den går av stapeln i månadsskiftet september-oktober i Italien, närmare bestämt i Lucca, som ligger nära den betydligt mer kända staden Pisa. All information finns på www.svneurope.com/lucca/.

V. En intervju

Till sist vill jag också nämna att om någon av alla mina nyhetsbrevsläsare skulle vara det allra minsta intresserad av att ta del av nyligen gjord intervju med undertecknad så erbjuds den möjligheten i *Tidskrift för HÅLSA:s* (www.halsa.se) majnummer som borde vara på väg till återförsäljarna i skrivande stund.